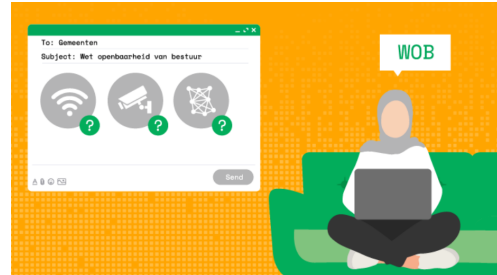


Datum: Maart 2023

---



# Bits of Freedom Jaarverslag 2022



## VOORWOORD

Technologiebedrijven schermen graag met urgentie. Op 19 februari 2023 tweette Sam Altman, de baas van het bedrijf achter ChatGPT: “the adaptation to a world deeply integrated with AI tools is probably going to happen pretty quickly; the benefits (and fun!) have too much upside.” Hij eindigde zijn draadje met de woorden: “having time to understand what’s happening, how people want to use these tools, and how society can co-evolve is critical.”

Het idee dat de samenleving zich moet aanpassen aan technologische vooruitgang is niet nieuw. Altmans Twitter-draadje werd dan ook terecht gehekeld als een bijzonder toendoof staaltje technologisch determinisme. Technologisch determinisme is het geloof dat technologie een eigen wetmatigheid heeft. Dat het een kracht buiten onze controle is, met een eigen wil en tijdslijn. Linksom of rechtsom, de samenleving heeft zich ernaar te voegen.

Het is uiteraard niet de technologie die doordendert, maar de makers van die technologie. In dit geval Altman zelf en zijn bedrijf OpenAI. Dit soort mega bedrijven verdienen absurde hoeveelheden geld door kwetsbaarheden in onze democratische en rechtsstatelijke processen uit te buiten. En door misbruik te maken van onze wet- en regelgeving - die nu eenmaal niet hufferproof is. Grote technologiebedrijven lijken sneller te kunnen acteren dan wie dan ook, omdat ze niet “gehinderd” worden door democratische besluitvorming. Ze nemen geen verantwoordelijkheid voor een collectieve, rechtvaardige toekomst, en hebben geen omkijken naar de slachtoffers van hun nalatige handelen.

In plaats van dit gedrag af te keuren, repliceren overheden het verrassend vaak. Wanneer het kabinet met spoedmaatregelen komt, gaat de Tweede Kamer in spoedoverleg. Zodat via een spoedprocedure de spoedmaatregelen kunnen worden uitgerold. Toezichthouders en NGO’s komen binnen enkele weken, en soms zelfs enkele dagen, met een spoedreactie. Maar tijd om die feedback te verwerken is er natuurlijk niet. Spoed leidt zelden tot sterke wetgeving. Laat staan tot wetgeving die op breed draagvlak mag rekenen.

Of neem dit meer concrete voorbeeld. De Nederlandse politie publiceerde onlangs haar “inzetskader gezichtsherkenningstechnologie”. “Snel”, en variaties op dat woord, komen maar liefst vier keer voor in het voorwoord, dat maar een half A4-tje bestrijkt. Verderop schrijven de auteurs: “Ontwikkelingen in zowel maatschappelijke als technische zin volgen elkaar steeds sneller op, vaak in een tempo dat lastig te volgen is met formele regelgeving.” De conclusie van de politie is dat zij gezichtsherkenningstechnologie dan maar buiten de wet om moet inzetten. Maar gezichtsherkenningstechnologie is geen natuurverschijnsel. Gebruik maken van potentieel zeer repressieve technologie, zonder duidelijke juridische kaders, is een keuze. En wat ons betreft de verkeerde.

Urgentie is een krachtig wapen. Wanneer de overheid het exploitatieve gedrag van techbedrijven kopieert, maakt ze zichzelf onvoorspelbaar en onbetrouwbaar. Ook ondermijnt ze haar eigen legitimiteit. Onze democratische en rechtsstatelijke processen zijn by design meerstemmig en, als je het zo wilt noemen, traag. Dit is een kracht, geen hindernis. De overheid zou er goed aan doen zich dit wat vaker te beseffen.

2023 staat voor ons in het teken van AI-wetgeving, de nieuwe rechten van platformgebruikers, en het beperken van overheidssurveillance en -censuur. Als organisatie investeren we in technisch onderzoek, Europese publiekscommunicatie en breed maatschappelijk verzet tegen schadelijke digitalisering. Maar voor we weer doorracen, staan we eerst nog even stil bij de successen van afgelopen jaar. Kijk je mee?

Bits of Freedom

Maart 2023

## **TEAM**

Evelyn Austin

Rejo Zenger

Inge Wannet

Lotte Houwing

Nadia Benaissa

Bér Engels

Meri Urdaneta

Nico Voskamp

Lotje Beek

Martijn de Heer

Joran van Apeldoorn

Ilja Schurink

Ramla Yusuuf

## **BESTUUR**

Sophie Logothetis (voorzitter)

Sahidah Somer (secretaris)

Peter Rampertaap (penningmeester)

Marjolein Lanzing

Janine Huizenga

# INHOUDSOPGAVE

<b>VOORWOORD</b>	<b>2</b>
<b>INHOUDSOPGAVE</b>	<b>4</b>
<b>1. HOOGTEPUNTEN 2022</b>	<b>5</b>
<b>2. FINANCIËN</b>	<b>10</b>
<b>3. ONS BEREIK</b>	<b>16</b>
<b>4. PLANNEN 2023</b>	<b>17</b>
<b>5. ONZE ORGANISATIE</b>	<b>21</b>

# 1. HOOGTEPUNTEN 2022

Als je ons vraagt naar ons jaar, zijn dit de onderwerpen waar we graag over praten.

## 1. NIEUWE EUROPESE REGELS LEGGEN GROTE PLATFORMEN AAN BANDEN

In 2022 werden de Europese wetgevingstrajecten van de Digital Services Act en de Digital Markets Act afgerond. Daarmee ligt er nu een set regels om gebruikers van grote online platformen te beschermen tegen de macht van die platformen en hun giftige verdienmodel.

Naar aanleiding van (onder andere) ons lobbywerk zijn de uiteindelijke wetten veel beter geworden op het gebied van digitale rechten. Zo is er een verbod op targeted advertising voor minderjarigen opgenomen, moeten chatdiensten interoperabel zijn en hebben gebruikers van Big Tech straks veel meer invloed op hun online omgeving door aanbevelingssystemen en app stores aan te passen.

Lobbyen was niet het enige dat we het afgelopen jaar deden. We maakten deze onderwerpen ook toegankelijker door verschillende bewustwordingsprojecten. We startten een nieuwsbrief over online platformen, lanceerden filmpjes waarin platformproblematiek op een toegankelijke wijze wordt uitgelegd en we gingen in gesprek met verschillende maatschappelijke bewegingen over hun gebruik van Big Tech. Met de nieuwe wetten in de achterzak, kijken we er naar uit de strijd de komende jaren voort te zetten.

## 2. EEN SUCCESVOLLE LANCERING VAN ONZE PODCAST MAAKT ONS WERK NOG TOEGANKELIJKER

Na een succesvolle Big Brother Awards podcast, lanceerden we in oktober onze tweewekelijkse [Bits of Freedom Podcast](#). Enerzijds om ons werk op een toegankelijke manier te bespreken, anderzijds om onze bredere interesse in internetgerelateerde onderwerpen aan bod te laten komen.

In 2022 belden we met kunstenaars Julia Janssen, Dries Depoorter en Eva Line de Boer over hun werk, met techneut Maarten den Braber over Mastodon, met D66-kamerlid Lisa van Ginneken over haar vertrek van Twitter, Robin Pocornie vertelde over haar klacht over discriminerende proctoringsoftware bij het Nederlands Comité voor de Rechten van de Mens en Gerbrig Klos praatte ons bij over het werk van Amnesty om het demonstratierecht te beschermen.

De podcast werd goed ontvangen en per aflevering (we maakten er zeven) ongeveer 1000 keer beluisterd. Elke aflevering werd getranscribeerd door een van onze vrijwilligers.

### 3. WE BESCHERMDEN HET RECHT OM VERTROUWELIJK TE COMMUNICEREN

De Europese Commissie lanceerde dit jaar eindelijk haar langverwachte voorstel waarmee kinderen en jongeren beschermd moeten gaan worden tegen seksueel misbruik. Super belangrijk. Maar we maken ons zorgen dat de maatregelen **mensen -waaronder kinderen- die online willen communiceren juist kwetsbaarder maken**. Aan het einde van het jaar barste de politieke strijd echt los. Het Europees Parlement was nog altijd aan het onderhandelen over welke werkgroep de leiding zou krijgen. Tegelijkertijd waren de lidstaten in geheime overleggen op zoek naar duiding en compromissen.

Om er voor te zorgen dat beleidsmakers fundamentele mensenrechten niet over het hoofd zou zien, spraken we met de vertegenwoordiging van de Nederlandse regering en met tal van Europese parlementsleden. En omdat het standpunt van Nederland wordt bepaald in Den Haag spraken we daar met ambtenaren van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en zorgden we dat het voorstel meermaals op de agenda van de Tweede Kamer stond, regelmatig voorzien van onze kritische vragen. Met succes! Zo waren we onder andere blij te zien dat de Tweede Kamer in grote meerderheid een motie steunde die het kabinet oproept geen enkel Europees wetsvoorstel aan te nemen dat end-to-end encryptie onmogelijk maakt.

### 4. BELEIDSMAKERS GAVEN GEHOOR AAN ONZE ZORGEN OVER HET GEBRUIK VAN AI

Het Europees Parlement en de regeringen van de Europese lidstaten vergaderden in 2022 veelvuldig over nieuwe regels voor AI. Wij schreven samen met onze Europese zusterorganisaties vele wijzigingen op het huidige voorstel en voerden tientallen lobbygesprekken, waaronder met de co-rapporteur van de AI-verordening, Brando Benifei. Ook waren we te gast in het **Europees Parlement** om ons standpunt op biometrische surveillance in de publieke ruimte toe te lichten.

We spraken in de **Eerste Kamer**, informeerden de **Tweede Kamer** en spraken daarnaast op verschillende bijeenkomsten om ook de positie van andere stakeholders te informeren. Al deze gesprekken wierpen hun vruchten af. Er is in de wet steeds meer aandacht voor transparantierechten en het invoeren van meer of strengere verboden AI-toepassingen, waaronder predictive policing. Precies waar wij ons hard voor hebben gemaakt!

### 5. GEMEENTEN GAAN SLECHT MET ONZE PRIVACY OM, ONTHULDEN WE

Nederlandse gemeenten zijn volop gevallen voor de belofte van data. Hoe meer, hoe beter, lijkt de boodschap. Of het nou complexe criminaliteit is, de jeugdzorg of fraudebestrijding: er is geen probleem dat niet met een beetje rekenwerk kan worden opgelost. Dat daarbij de **fundamentele rechten van jongeren worden geschonden**

en burgers **speelbal worden in gemeentelijke proeftuinen**, moeten we maar door de vingers zien.

Maar in tegenstelling tot gemeenten, kijken wij ook naar de keerzijde van data. Door middel van het opvragen van informatie bij gemeenten, onderzochten we hoe de tien grootste omgaan met de hun AVG verplichtingen. De conclusie was dat gemeenten de wet erg slecht naleven. Sterker nog, slechts **één gemeente wist een voldoende te scoren**. Zou er misschien sprake zijn van een landelijk probleem?

Naar aanleiding van ons onderzoek, speelde die vraag ook bij Tweede Kamerleden. Er werden kamervragen gesteld en de Staatssecretaris van Digitalisering maakte daarop met de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten afspraken om ervoor te zorgen dat gemeenten beter met onze privacy omgaan. To be continued!

## **6. RAPPER FRESKU LEGT IN 4 VIDEO'S UIT HOE HET ZIT MET ALGORITMEN EN PLATFORMEN**

We lanceerden de vierdelige videoserie **Data. Zo zit dat**, waarin rapper en Ambassadeur voor de Vrijheid Fresku met vier jongeren op zoek gaat naar antwoorden over data. De filmpjes geven op een laagdrempelige manier inzicht in risico's rondom algoritmen en Big Tech. Daarmee zijn ze interessant voor breed (en jong!) publiek.

We werkten samen met Controle Alt Delete, European Center for not-for-profit law (ECNL), The Centre for research on Multinational Corporations (SOMO) en Public Spaces. Centraal stonden de onderwerpen **manipulatief webdesign, datagedreven profilering, de monopolies van grote platformen** en **predictive policing**.

De video's hebben tijdens de lancering op onze eigen online kanalen een bereik gehad van ruim 50K mensen. Bij debatcentrum Pakhuis de Zwijger is de serie aan 250 mensen vertoond. Het potentiële online bereik van de video's via lokale omroep AT5 is 2 miljoen kijkers, en via **online mediawijdsheidplatform Cyberschool** 3000 - 4000 jongeren.

## **7. MEER EIGEN TECHNISCH ONDERZOEK OM WANPRAKTIJKEN BLOOT TE LEGGEN**

Digitalisering brengt risico's met zich mee. Helaas zien we die risico's steeds vaker in de praktijk werkelijkheid worden. Bedrijven maken ons met behulp van algoritmen verslaafd aan hun exploitatieve platformen, en de overheid vaart blind op discriminerende data. Wij willen het bewijs van deze wanpraktijken boven tafel krijgen. Om te gebruiken in onze beleidsbeïnvloeding, bewustwordingscampagnes en rechtszaken.

In 2022 namen we daarom een technisch onderzoeker aan. Hij dompelde zich onder in de wereld van beleid, zette onderzoeksinfrastructuur op (waaronder tooling om mee te kijken met het internetverkeer van Android apps) en startte aan het bouwen van een Europees netwerk van techneuten, juristen en campaigners. We kijken met gulzigheid uit naar wat deze nieuwe rol voor ons Europese veld kan betekenen.

## 8. NEDERLANDSE NGO'S ONDERZOEKEN DE IMPACT VAN BIG TECH OP HET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

We sloegen de handen ineen met Public Interest Litigation Project (PILP) om te onderzoeken hoe Big Tech de vrijheid van communicatie van maatschappelijke organisaties in Nederland beperkt. We helpen zo het maatschappelijk middenveld om manipulatie en andere nadelige gevolgen van onder andere Big Tech te begrijpen en te minimaliseren. We organiseerden vier thematische sessies (één voor de klimaatbeweging, vrouwenrechtenbeweging, antiracismebeweging en de beweging rondom migratie en ongedocumenteerden) waar verschillende organisaties en activisten uit het maatschappelijk middenveld bij aanhaakten. Uiteindelijk spraken we met mensen van maar liefst 19 verschillende organisaties. We deelden kennis en tools om bewustwording en veerkracht te vergroten. In een vijfde algemene sessie voor iedereen, die plaatsvindt in februari 2023, koppelen we onze bevindingen uit de vier eerdere sessies én verdere vervolgstappen aan hen terug.

## 9. BETERE CAMPAGNE- EN ONDERZOEKTOOLS VOOR HET DIGITALE RECHTENVELD

Technologie kan en moet onze strijd voor een open en rechtvaardige samenleving vooruithelpen. We zijn ervan overtuigd dat dit alleen kan wanneer we technologie gebruiken die aansluit bij onze waarden en boodschap. En wanneer ons gebruik ervan vooruitstrevend, inspirerend en leuk is. [Wat ons betreft moeten digitale burgerrechtenorganisatie in Europa hierop niet alleen het voortouw nemen, maar de standaard zetten.](#) Denk aan campagnetools die privacyvriendelijk zijn en een groot publiek mobiliseren. En aan donatiesoftware die donateurs in hun waarde laat en bijdraagt aan de financiële stabiliteit van NGO's.

Daarom hebben we het afgelopen jaar in kaart gebracht hoe Europese NGO's momenteel digitale tools gebruiken. We richten ons daarbij op drie kerngebieden: tooling voor externe communicatie (campagnes, mobilisatie, en het bereiken van nieuw publiek); tooling voor onderzoek en het verzamelen van bewijs; en tooling om onze organisaties en werkplekken te runnen. Ook keken we naar welke behoeftes er zijn en wat wij kunnen doen om in het nieuwe jaar flinke stappen vooruit te zetten.

Onze eerste tussenrapportage stipt een groot aantal verbeterpunten aan en werd zeer goed ontvangen. Samenvattend is het duidelijk dat we niet optimaal gebruik maken van technologie om onze doelen te bereiken. In het bijzonder lopen we kansen mis om de toegenomen aandacht voor ons werk om te zetten in engagement met onze organisaties en doelstellingen. Werk aan de winkel dus!

## 10. DE GEHEIME DIENSTEN VERWIJDERDEN GEGEVENS VAN MILJOENEN MENSEN DANKZIJ ONZE ACTIE

We dienden een klacht in over het onrechtmatig bewaren van grote hoeveelheden data door de geheime diensten. En met succes. De toezichthouder oordeelde dat de



geheime diensten gegevens van miljoenen burgers moest verwijderen. Ook gaven we een belangrijk signaal af over de (in)effectiviteit van het toezichtsstelsel (dat moet sterker) en lieten we zien dat de diensten niet onaantastbaar zijn.

Onze klacht werd veelvuldig aangehaald in de Tweede Kamer en de media. Daarmee hebben we de schijnwerpers gezet op wat zich normaal in de schaduw afspeelt. Heel belangrijk, zeker nu de grenzen van wat de diensten mogen opnieuw ter discussie staan.

## **11. WE BLOKKEERDEN PLANNEN VOOR EEN DERDE INLICHTINGDIENST**

In 2021 werd bekend dat de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) in het geheim mensen in Nederland bespioneerde. In plaats van een flinke tik op de vingers, werd de NCTV door de Minister voor Justitie en Veiligheid beloofd met een wetsvoorstel waarmee de wanpraktijken legaal zouden worden. Daarmee zou de derde inlichtingendienst in Nederland een feit zijn.

We zetten alles op alles om te voorkomen dat dat gebeurt. Afgelopen jaar speelden we bijvoorbeeld een belangrijke rol bij het organiseren van een ronde tafel in de Tweede Kamer. Op de NCTV zelf na, klonk uit alle hoeken kritiek. Dit bleef ook bij Kamerleden niet onopgemerkt. Sinds de ronde tafel ligt het wetsvoorstel, voor zover wij weten, stil. Tot het voorstel van tafel is, of is aangegrepen om de coördinerende taken van de NCTV helder te beschrijven -en niets meer dan dat-, blijven wij alert.

## **12. WE ZORGDEN DAT DE OVERHEID HAAR MACHT OM INFORMATIE TE CENSUREREN NIET MISBRUIKT**

Ook de ambtenaren van het Ministerie van Justitie en Veiligheid hebben opgemerkt dat beleidsmakers vaak nogal ad-hoc reageren als het gaat over informatie op het internet. En door die ad-hoc reacties komen mensenrechten onder druk te staan. Want wat is de rol van de overheid met betrekking tot online uitingen eigenlijk? Mag de politie vragen om informatie ontoegankelijk te maken, en zo ja, onder welke voorwaarden? En wat is de rol van de burgemeester bij het handhaven van de openbare orde? Het ministerie wil een framework ontwikkelen dat antwoord moet geven op zulke vragen.

Dat is natuurlijk ons specialisme. Daarom hebben we er voor gezorgd dat we al in een heel vroeg stadium aan tafel zitten. Ons voorbereidende werk zorgt ervoor dat, als in 2023 het project bij het ministerie écht van start gaat, we een belangrijke rol kunnen spelen.

## 2. FINANCIËN

Het financiële jaarverslag over 2022 is gecontroleerd door WITH Accountants en is te downloaden via: <https://2022.bitsoffreedom.nl/>.

### RESULTAAT 2022

#### INKOMSTEN

We hadden dit jaar vier onverwachte meevallers. We ontvingen steun van Stichting Sub3, een grote eenmalige gift van een bedrijf, en tot slot heeft de politie ons (weer) een dwangsom moeten betalen van € 15.000. Onze koepelorganisatie European Digital Rights verstrekke ons twee keer een kleine grant ter waarde van ongeveer € 10K ter ondersteuning van ons Europese werk.

Tabel 1: Inkomsten 2022 (euro's)

	Realisatie 2022	Begroot 2022	Realisatie 2021
Individuele donateurs	368.901	395.599	362.672
Fondsen	574.000	412.000	408.161
Bedrijfssupporters	139.157	95.000	90.423
Overig	16.489	-	19.870
<b>Subtotaal</b>	<b>1.098.547</b>	<b>902.599</b>	<b>881.126</b>
Projectfinanciering	258.893	255.108	137.383
<b>Totaal</b>	<b>1.357.440</b>	<b>1.157.707</b>	<b>1.018.509</b>

Onze gewenste donateursgroei van ongeveer € 30K hebben we in het geheel niet gerealiseerd. Hoewel we veel nieuwe donateurs hebben gevonden, zijn er ook bovengemiddeld veel vertrokken. De gestegen kosten van levensonderhoud, energieprijzen, inflatie: sommige donateurs zegden met pijn in het hart hun vaste donateurschap op of zagen zich genooddaakt hun bijdrage te verlagen. Hoewel dit, dankzij een aantal meevallers, op korte termijn geen problemen oplevert, is het op de langere termijn een heel zorgelijke ontwikkeling die mogelijk zou kunnen leiden tot het moeten inkrimpen.

#### UITGAVEN

Aan de kant van de uitgaven vielen er vier dingen op. Na een aantal jaren minder medewerkers te hebben dan voorzien en dus ook lagere kosten dan begroot, lopen we eindelijk weer goed bij. Daarnaast zijn we in stappen onze uitgaven op het gebied van onze communicatie aan het verhogen, zodat we onze organisatie en doelstellingen beter onder de aandacht kunnen brengen van een breed geïnteresseerd publiek. De uitgaven vielen verder over de hele linie iets lager uit, en we hebben gelukkig geen aanspraak hoeven te maken op onze reserve in geval van langdurige ziekte.

Tabel 2: Uitgaven 2022 (euro's)

	Realisatie 2022	Begroot 2022	Realisatie 2021
Personeelskosten	718.479	740.669	478.800
Huisvesting	29.508	32.418	26.720
Kantoor	37.596	23.254	13.265
Communicatie	42.711	47.525	24.261
Opbouwen beweging	16.005	26.850	3.705
Algemene kosten	32.408	52.282	35.297
Afschrijvingen	1.201	-	1.937
<b>Subtotaal</b>	<b>877.908</b>	<b>922.998</b>	<b>583.985</b>
Projecten	186.920	275.108	166.857
<b>Totaal</b>	<b>1.064.828</b>	<b>1.198.106</b>	<b>750.842</b>

Al met al betekent dit dat we het jaar afsluiten met een klein positief resultaat dat de komende jaren zal worden ingezet. Dat brengt onze bestemmingsreserve op ongeveer € 600K en onze continuïteitsreserve op ongeveer 30% van onze kosten voor het opkomende jaar.

We hebben in 2022 7,1% van onze uitgegeven middelen besteed aan fondsenwerving en 5,1% aan beheer en administratie. 85,9% is direct besteed aan onze doelstellingen. Dit is in lijn met ons uitgangspunt dat we niet meer dan 20% van ons geld en onze tijd besteden aan fondsenwerving, beheer en administratie.

## GESTEUND DOOR

### FONDSEN

Voor een deel van ons werk is het moeilijk om (genoeg) financieel draagvlak te vinden onder individuen. Fondsen spelen daarom voor ons een belangrijke rol, zowel voor de duurzaamheid van ons werk als voor de verdere ontwikkeling en groei van de organisatie. Fondsen maken het soms namelijk mogelijk dat we op cruciale momenten snel een grote stap kunnen zetten. Bijvoorbeeld door het financieren van een nieuwe rol of onderzoek naar een nieuw werkprogramma.

In 2022 werden we in onze kernkosten gesteund door:

- **Adessium Foundation** - streeft naar een samenleving waarin mensen in harmonie leven met elkaar en met hun omgeving.
- **Ford Foundation** - zet zich in voor een rechtvaardige samenleving.
- **Limelight Foundation** - zet zich in voor een sterk en vrij informatie ecosysteem.
- **Open Society Foundations (OSF)** - zet zich in ten behoeve van weerbare en inclusieve democratieën.

- **Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN)** - zet zich in voor een kansrijk en zorgeloos digitaal bestaan voor iedereen.
- **Stichting Democratie en Media** - investeert in onafhankelijke, kritische media en in een sterke, integere democratische rechtstaat.
- **Stichting Sub3** wil mensen en organisaties mogelijkheden bieden om zich verder te ontwikkelen door gelijkheid te bevorderen.

We ontvingen projectfinanciering van Aspiration Tech voor onze public interest tech pilot, van Goeie Grutten voor Data Zo Zit Dat, van Luminare voor Litigating Big Tech (in samenwerking met PILP), van Gieskes-Strijbis Fonds voor ons werk op rechtvaardigheid en voor onze samenwerking met Amnesty, Open State Foundation en Waag, en van Open Society Foundations in het kader van het New Executives Fund.

## **DONATEURS**

We sloten 2022 af met 3.167 vaste donateurs bij wie we elke maand, kwartaal of jaar mogen incasseren. Daarnaast ontvingen we 1.190 keer een donatie van iemand via onze website of overschrijving. In totaal hebben individuele donateurs voor € 368.901 gedoneerd.

Een sterke en stabiele achterban is van groot belang voor Bits of Freedom. Onze donateurs zorgen er niet alleen voor dat wij ons werk onafhankelijk kunnen doen, maar zijn ook enorm belangrijk voor het versterken van onze boodschap en het vergroten van draagvlak. Het versterken van de aansluiting met onze achterban deden we in 2022 onder meer door onze vierjaarlijkse donateursupdate uit te breiden, speciale donateursacties te lanceren en donateurs inhoudelijk te betrekken. Ook ontmoetten we veel donateurs persoonlijk tijdens een exclusief evenement bij IMPAKT in Utrecht.

Iets anders waar we in 2022 veel aandacht voor hadden is fiscaal voordelig doneren. Via een speciale pagina op onze website is het aanmeldproces vergemakkelijkt. Dit brachten we ook onder de aandacht tijdens onze *Hapklare Voornemens* eindejaars-campagne. En met succes! Veel van onze vaste donateurs hebben zich nieuw geregistreerd als ANBI-donateur. Dit is financieel voordelig voor hen én biedt tegelijkertijd ons de zekerheid dat we vijf jaar kunnen bouwen op hun steun. Nieuwsgierig geworden? Op [onze website](#) lees je er alles over.

## **BEDRIJFSDONATEURS**

De volgende bedrijven steunden ons in 2022:

Met € 10.000 of meer Duckduckgo en Freedom Internet

Met € 2.500 of meer BIT, Greenhost, IB-Vision, iunxi - serious ict infrastructure, Mollie, m7, Unc Inc, VoIPGRID en Voys.

Met € 1.000 of meer Cryptography in Context, Eureka Unlimited, Hunki Enterprises, Intermax Cloudsourcing, VBVB ICT en Yourhosting

Met € 500 of meer Breedbandwinkel.nl, Considerati, CT&V advies, Easyswitch.nl, GeoCat, Green Mini host, Het Rooster B.V., iCulture, Mark Verhijde Advies en Projecten B.V., Mijndomein, NederHost, Nijweide BV, PrivacyLab, Prijs Vergelijken, RealConnections, STRM Privacy, Sooda internetbureau B.V., Talksome, VPNGids.nl, en Zygomatic.

Met € 250 of meer als ZPP donateur Charys, DevNomads, Digitaal Werktuig, Filosofie in actie, Game Changer Unltd., Leemshop, Lumifin Privacy Professionals, Minds-hards

Tot slot ontvingen we steun in natura van: Bitonic, Blendle, Byte, CipherMail, Cyso/SQR.NL, DMARC Analyzer, Ekco, HAGENS, Jeroen Smeets, Mollie, Passbolt, Rick Pastoor, Sentia en Xolphin.

## BEGROTING 2023

Tabel 3: **Verwachte uitgaven 2023 (euro's)**

	Begroot 2023
Personeelskosten	1.137.118
Huisvesting	89.170
Kantoor	21.204
Communicatie	118.648
Opbouwen beweging	26.500
Algemene kosten	62.347
<b>Subtotaal</b>	<b>1.455.005</b>
Projecten	337.492
<b>Totaal</b>	<b>1.792.479</b>

Tabel 4: **Verwachte inkomsten 2023 (euro's)**

	Begroot 2023
Individuele donateurs	424.000
Fondsen	752.000
Bedrijfssupporters	109.000
Overig	-
<b>Subtotaal</b>	<b>1.285.000</b>
Projectfinanciering	302.492
<b>Totaal</b>	<b>1.587.492</b>

In onze uitgaven houden we rekening met een bezetting van 11,5 FTE. Een aantal specifieke projecten en evenementen is al begroot - en de inkomsten grotendeels

toegezegd- voor een bedrag van ongeveer € 340.000, waarvan we € 25.000 zelf inleggen.

Er zijn zes fondsen met wie we meerjarige afspraken hebben voor financiële steun. Adessium Foundation steunt ons tot en met 2025 met € 150.000 per jaar, Stichting Democratie en Media steunt ons tot en met 2024 met € 35.000 per jaar en van Open Society Foundations (OSF) hebben we in 2021 €231.000 ontvangen voor 2022 tot en met 2024. Limelight Foundation steunt ons tot en met 2024 met € 85.000 per jaar, Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN) tot 2024 met € 30.000 per jaar, en tot slot steunt Sub3 ons tussen april 2022 en april 2024 met in totaal € 400.000. We hopen in 2023 bij fondsen nog € 175K te vinden.

We hopen bij donateurs in 2023 in totaal € 424K te vinden, een flinke stijging van ongeveer € 55K ten opzichte van afgelopen jaar. Bij bedrijven hopen we € 109.000 op te halen.

Wanneer we bovenstaande ambities behalen, komt het verschil tussen de begrote inkomsten en uitgaven op -€ 204.987. Dit negatieve resultaat wordt aangevuld vanuit de bestemmingsreserve. Onze continuïteitsreserve boren we in 2023 niet aan.

## **ONZE FINANCIERING IN DE KOMENDE JAREN**

### **GEWENSTE FINANCIERINGSMIX**

Het is voor Bits of Freedom heel belangrijk om een duurzame financiële situatie te hebben en we willen volledig onafhankelijk blijven. Met onze financiële planning proberen we steeds vijf jaar vooruit te kijken. We willen dat de helft van onze inkomsten van individuele donateurs komen. Van fondsen en stichtingen willen we ongeveer 35% van onze kern-inkomsten ontvangen en van bedrijven hopen we op termijn ongeveer 15% te mogen ontvangen. Op dit moment is het aandeel donateursinkomsten (27% in 2023) en bedrijfssponsoring (7% in 2023) ten opzichte van fondsinkomsten (47% in 2023) te laag. Tot slot zien we dat het aandeel projectfinanciering (19% in 2023) jaarlijks toeneemt. Dit brengt risico's met zich mee op het gebied van effectiviteit, borging van kennis en expertise, en goed werkgeverschap.

### **UITDAGINGEN**

We verwachten in 2023 onze ambities op het gebied van donateursinkomsten te realiseren door een uitgebreide doorontwikkeling van onze eigen donatiesoftware, campagnes en een uitbreiding van onze shop. We ontwikkelen bijvoorbeeld in samspraak met donateurs een nieuwe donatieway die het doneren aan Bits of Freedom nog makkelijker en leuker maakt. Ook komt er meer aandacht voor microdonaties en krijgen deze een vaste plek binnen onze kanalen. Tenslotte breiden we de donateursomgeving uit met nieuwe functies die fiscaal voordelig doneren eenvoudiger maken en je als donateur nog meer controle geven over jouw donatie- en communicatievoorkeuren. We zijn er trots op dit te kunnen ontwikkelen binnen onze huidige, zelf ontwikkelde, open source donatiesoftware waarin privacy de boventoon voert.

Voor onze groeiende Europese ambities op het gebied van publiekscampagnes en handhaving van de Digital Services Act en Digital Markets Act, hopen we ook Europese financiering te vinden. We hebben mede daarom vanaf 2023 meer aandacht voor onze Engelstalige communicatie en internationale zichtbaarheid.

Op het gebied van vermogensbeheer en financiële reserves streeft Bits of Freedom ernaar om een continuïteitsreserve van minimaal 25% van haar jaarlijkse kosten voor het komende jaar aan te houden. Dit is een gangbaar percentage voor NGO's van ons formaat. We verwachten eind 2023 een continuïteitsreserve te hebben van ongeveer 30%.

### 3. ONS BEREIK

We bereikten in 2022 via onze eigen nieuwsbrieven, sociale media kanalen en website miljoenen mensen. Daarnaast boorden we nieuw publiek aan middels ruim 100 mediaoptredens. We voerden diverse micro-campagnes uit om verdere bewustwording over onze onderwerpen te vergroten en spraken op universiteiten en in panels. We schreven ook verschillende blogs om onze achterban op de hoogte te houden. We voerden tot slot ruim 100 lobbygesprekken, spraken drie keer als expert in de Tweede Kamer en een keer in de Eerste Kamer.

Bezoek onze [website](#) voor een selectie van onze favoriete audio- en videoclips van mediaoptredens.



## 4. PLANNEN 2023

Naar de volgende plannen kijken we in het nieuwe jaar erg uit.

### 1. WE ZETTEN DOOR HEEL EUROPA DE NIEUWE RECHTEN VAN PLATFORMGEBRUIKERS IN HET ZONNETJE

In heel Europa hebben mensen nieuwe rechten waarmee ze beter beschermd zijn tegen misleiding door de grote platforms. Dat is super goed nieuws! Maar je moet er wel maar net vanaf weten... We ontwikkelen daarom met een brede maatschappelijke coalitie een nationale en Europese campagne om mensen te informeren. In het bijzonder willen we maatschappelijke actoren versterken in hun gebruik van online middelen om hun doelen te bereiken.

### 2. WE BESCHERMEN MENSENRECHTEN IN DE AI-VERORDENING

Het afgelopen jaar hadden we een grote positieve impact op het Europese voorstel voor regels rondom AI. Er komt in de wet steeds meer aandacht voor transparantierechten en meer of strengere verboden AI-toepassingen, waaronder predictive policing en biometrische surveillance in de publieke ruimte. Precies waar wij ons hard voor hebben gemaakt! Maar er is nog veel werk aan de winkel. We blijven ons daarom in 2023 hard maken voor een wet waarin mensenrechten goed zijn beschermd.

### 3. WE STIMULEREN DE OVERHEID ONZE PRIVACY(WETGEVING) TE RESPECTEREN

In 2022 onderzochten we hoe de tien grootste gemeenten omgaan met hun AVG verplichtingen. De conclusie was dat gemeenten de wet erg slecht naleven. Naar aanleiding van ons onderzoek, werden er kamervragen gesteld en de Staatssecretaris van Digitalisering maakte met de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten afspraken over verbeteringen. Wij vragen dit jaar rond de vijfde verjaardag van de Algemene verordening gegevensbescherming opnieuw aandacht voor dit onderwerp. Hoe staat het er een jaar later voor?

### 4. WE RICHTEN DE SPOTLIGHT OP BIG TECH OP OVERHEIDSWEBSITES

Of je nou bij de Belastingdienst, je gemeente, een zorgverzekeraar of basisschool moet zijn, goede kans dat je iets met de websites van deze organisaties moet. Veel van deze sites zijn echter niet gemaakt met privacy in gedachten. In 2022 zijn we begonnen met het in kaart brengen van publieke en semi-publieke websites en de tracking die op deze sites plaatsvindt. In het nieuwe jaar willen we regelmatig aandacht vragen voor verbeteringen. En we maken onze tooling beschikbaar aan Europese zusterorganisaties, zodat zij gemakkelijk hetzelfde onderzoek in hun land kunnen uitvoeren.

## **5. WE GEBRUIKEN DE WOO OM DE BRONCODE VAN ALGORITMEN OPENBAAR TE KRIJGEN**

Hoeveel openheid moet de overheid geven over haar gebruik van algoritmen? Wij vinden dat algoritmen opvraagbaar moeten zijn: de code, de context en misschien wel de inputdata. Zeker wanneer deze algoritmen beslissingen maken met grote impact op het leven van mensen. Nederland wil zo graag digitale koploper worden in Europa? Laat haar dat dan worden op het gebied van transparantie en controleerbaarheid. We dragen graag ons steentje bij.

## **6. WE ONDERZOEKEN DE VERBORGEN TRACKING IN CYCLUSTRACKERS**

Privacyschendingen op menstruatieapps zijn aan de orde van de dag. Mensen die menstrueren en deze apps gebruiken delen veel persoonlijke (medische) informatie met de apps, waaruit ook bijvoorbeeld een zwangerschap of abortus afgeleid kan worden. Het is dan ook heel belangrijk dat er zorgvuldig met deze gegevens om wordt gegaan. Na breed onderzoek van Privacy International enkele jaren geleden zijn wij benieuwd: hoe staat het er nu mee? In 2023 verrichten we technisch onderzoek naar een aantal veelgebruikte apps.

## **7. WE ONTWIKKELEN CAPACITEIT OM VETTE EUROPESE PUBLIEKSCAMPAGNES TE RUNNEN**

We zijn een kleine organisatie. Maar door slim gebruik van lobby en publieke druk weten we toch veel voor elkaar te krijgen. We willen onze ervaring op het gebied van publiekscommunicatie aanwenden om Europa-breed campagne te voeren. Omdat steeds meer wetgeving uit Brussel komt en belangrijke belissingen dus deels daar genomen worden. Daarvoor ontwikkelen we in 2023 nieuwe tools en delen we expertise en middelen. Ook werken we samen met andere Europese organisaties in een eerste campagne pilot, die kan dienen als model voor toekomstige campagnes op schaal.

## **8. WE VERSTERKEN HET TOEZICHT OP DE GEHEIME DIENSTEN**

In 2022 werd er verder gebouwd aan het beleidslabyrint van wetgeving voor de geheime diensten, deze keer met een nieuwe, zogenaamd tijdelijke aanvulling op de wet. Het voorstel voor de [Cyberwet](#) zou de geheime diensten opnieuw meer ruimte geven om gegevens te verzamelen en gebruiken, en het [toezicht afschalen](#). Zeer kwalijk, want sterk toezicht is een van de weinige manieren waarop de samenleving kan controleren dat de diensten hun werk goed en volgens de wet uitvoeren. In het komende jaar zetten we alles op alles om deze plannen tegen te houden.

## **9. WE STEKEN EEN STOKJE VOOR DE PLANNEN VOOR EEN DERDE INLICHTINGDIENST**

In 2021 werd bekend dat de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) in het geheim mensen in Nederland bespioneerde. En in 2022 werd zij beloond met een wetsvoorstel waarmee de wanpraktijken legaal zouden worden. Daarmee zou de derde inlichtingendienst in Nederland een feit zijn. Wij vertraagden de plannen door breed verzet te mobiliseren. In 2023 zorgen we dat [het wetsvoorstel dat de onrechtmatige surveillancepraktijken van de NCTV zou legaliseren](#) enkel en alleen gebruikt wordt om de bestaande taken helderder af te bakenen.

## **10. WE ZORGEN DAT DE OVERHEID VERANTWOORD OMGAAT MET HAAR MACHT OM ONZE UITINGSVRIJHEID TE BEPERKEN**

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid ontwikkelt richtlijnen rondom het offline laten halen van informatie door de overheid. Dat gebeurt nu namelijk te ad-hoc, waardoor mensenrechten onder druk komen te staan. Wij waren in een vroeg stadium betrokken bij de vormgeving van het project. In 2023 gaat het ministerie echt van start. Onze inbreng? Alleen onder strikte voorwaarden mag de overheid zich met onze uitingsvrijheid bemoeien. Maar ook hebben we op het proces zelf constructieve feedback. We willen namelijk dat iedereen die door dit beleid geraakt wordt, gehoord wordt. Zodat straks de rechten en vrijheden van alle mensen worden beschermd.

## **11. WE BESCHERMEN HET RECHT OM VERTROUWELIJK VIA HET INTERNET TE COMMUNICEREN**

In 2023 zorgen we ervoor dat de vertrouwelijkheid van onze online communicatie blijft geborgd, ondanks een desastreus en ondermijnend voorstel van de Europese Commissie.

## **12. WE BOUWEN AAN EEN EUROPEES NETWERK VAN TECHNEUTEN EN BELEIDSADVISEURS**

We willen dat het maatschappelijk middenveld beter in staat wordt bewijs te vinden van digitale wanpraktijken. Om te gebruiken in onze beleidsbeïnvloeding, bewustwordingscampagnes en rechtszaken. In 2022 namen we daarom onze eerste tech onderzoeker aan. In 2023 runnen we verschillende kleinschalige campagnes op basis van technisch onderzoek en stutten we de infrastructuur om effectief samen te werken

## **13. WE MOBILISEREN BREED MAATSCHAPPELIJK VERZET TEGEN SCHADELIJKE DIGITALISERING**

Alleen met een brede maatschappelijke beweging, die de belangen van alle mensen in Nederland behartigt, zullen we digitalisering in goede banen kunnen leiden.

Maar de mensen die het hardst getroffen worden door onzorgvuldige digitalisering, zijn niet altijd goed vertegenwoordigd in Den Haag. Wij willen dat in Nederland alle organisaties die opkomen voor een open en rechtvaardige samenleving, ook grip hebben op de technologische dimensies van de problemen en ontwikkelingen waar ze tegen in verweer komen. En dat ze begrijpen hoe technologie hun doelen juist dichterbij kan halen.

## 5. ONZE ORGANISATIE

Bits of Freedom is opgericht in 1999. We beïnvloeden beleid en wetgeving ter ondersteuning van een open en rechtvaardige informatiesamenleving. We doen dit door middel van belangenbehartiging, campagne en juridische actie, in Nederland en Brussel.

Bits of Freedom is een stichting met 13 vaste medewerkers, een bestuur en raad van advies. Honderden vrijwilligers dragen jaarlijks bij aan ons werk. We zijn één van de oprichters en actief lid van European Digital Rights (EDRi). We worden financieel gesteund door duizenden donateurs, tientallen bedrijfsdonateurs en door fondsen en projectsubsidies. Om onze onafhankelijkheid te bewaken nemen we geen geld aan van overheden.

Onze teamsamenstelling kent een mix van talentvolle starters, ervaren krachten en veelbelovende stagiairs. We zijn een inclusieve werkplek met een diversiteit aan perspectieven. Ons personeelsbeleid stimuleert gelijke kansen en draagt bij aan het corrigeren van ongelijkheden in onze organisatie, netwerk en sector. Ons werkgeverschap vormt zich rondom vijf pijlers: bestaanszekerheid, gelijke kansen, regie over je werk, een gezonde werk/privé balans en professionele ontwikkeling.

Het afgelopen jaar verwelkomden we Martijn de Heer, Joran van Apeldoorn en Ilja Schurink in ons team. Onze raad van advies nam afscheid van Eleni Kosta en Antoinette Hertsenberg. Ze zullen worden gemist!

### MEER RUIMTE VOOR (JONG) TALENT

We hebben beleid gemaakt dat ons aanspoort elk jaar ten minste twee stagiairs en één werkstudent te begeleiden. We willen namelijk enerzijds ons werkveld mede vormgeven, waaronder door de instroom van talentvolle starters in het maatschappelijk middenveld te vergroten. Anderzijds denken we dat we veel kunnen leren van stagiairs en werkstudenten. Deze posities binnen onze organisatie geven we bewust aan mensen die moeilijker toegang hebben tot het veld waarin we opereren, of daar minder goed gerepresenteerd zijn.

### OPBOUWEN VAN PUBLIC INTEREST TECHNOLOGY CAPACITEIT

Ter versterking van het Europese digitale rechtenveld hebben we twee *public interest technologists* toegevoegd aan het team, namelijk een onderzoeker en een webdeveloper. Onze tech onderzoeker zal bewijs vergaren van wanpraktijken bij de data-gedreven overheid en Big Tech. Deze kennis vertalen we naar beleidsverandering, bewustwording en rechtszaken. In zijn eerste maanden heeft deze collega zich ondergedompeld in de wereld van beleid, zette hij een onderzoeksinfrastructuur op en startte hij aan het bouwen van een Europees netwerk van techneuten, juristen en campaigners.

Onze webdeveloper heeft in 2022 een onderzoek opgezet naar de tooling van het digitale rechtenveld. Juist als digitale burgerrechtenorganisaties, moet ons gebruik van technologie aansluiten bij onze waarden, overtuigen en inspireren. Dat is op dit moment op veel vlakken nog niet zo. De eerste [tussenrapportage](#) is verschenen. Daarnaast heeft deze collega een aantal nieuwe campagnetools ontworpen en proefgedraaid binnen onze organisatie. Het komende jaar zullen ze worden ontwikkeld en beschikbaar gesteld aan het hele Europese veld.

## INVESTEREN IN EUROPESE CAMPAGNES

We hebben onze Europese capaciteit verhoogd en opnieuw nagedacht over onze strategie richting Brussel. We zien onder andere een noodzaak om onze ervaring op het gebied van publiekscommunicatie aan te wenden om Europa-breed campagne te voeren. Omdat steeds meer wetgeving uit Brussel komt, en handhaving op nationaal niveau steeds vaker een Europese dimensie krijgt. Daarvoor hebben we voorbereidingen getroffen zodat we in 2023 campagnetools en -expertise kunnen delen met ons Europese netwerk. Ook zetten we met andere Europese organisaties een “campagne pilot” op. Die campagne staat in het teken van het vergroten van bewustwording onder mensen over de Digital Services Act en Digital Markets Act, en het informeren van handhaving van de wetten. Deze pilot kan hopelijk dienen als model voor toekomstige campagnes op schaal.

## DOOR SAMENWERKING BETERE BELANGENBEHARTIGING

We werkten in 2022 veel samen en met een groeiende diversiteit aan partners. Met Public Interest Litigation Project organiseerden we een aantal workshops voor organisaties die zich inzetten tegen racisme en voor het klimaat, migranten en ongedocumenteerden, en vrouwenrechten. Met hen onderzochten we de positieve en negatieve impact van Big Tech op het behalen van hun doelstellingen. Met Controle Alt Delete, Digital Freedom Fund en EDRI organiseerden we de eerste Europese editie van Colour of Surveillance in Amsterdam. Het snijvlak tussen racisme en surveillance stond centraal. We faciliteerden een ontmoetingsplek voor activisten en professionals die op dit vlak werkzaam zijn en zaten een panel voor over de toeslagenaffaire. We lanceerden de vierdelige videoserie [Data. Zo zit dat.](#) in samenwerking met Controle Alt Delete, European Center for not-for-profit law (ECNL), The Centre for research on Multinational Corporations (SOMO) en Public Spaces. Tot slot trokken we met Amnesty, Open State Foundation en Waag op in onze belangenbehartiging in Den Haag.



**Bits of Freedom komt op voor jouw  
vrijheid en privacy op internet.**

Deze grondrechten zijn onmisbaar voor je ontwikkeling, voor technologische innovatie en voor de rechtsstaat. Maar die vrijheid is niet vanzelfsprekend. Je gegevens worden opgeslagen en geanalyseerd. Je internetverkeer wordt afgeknepen en geblokkeerd.

Bits of Freedom zorgt ervoor dat  
jouw internet jouw zaak blijft.

Bits of Freedom  
[bitsoffreedom.nl](http://bitsoffreedom.nl)  
🐦 [@bitsoffreedom](https://twitter.com/bitsoffreedom)  
Prinseneiland 97HS  
1013 LN Amsterdam

-----  
Contactpersoon:  
Evelyn Austin  
+31 6 2689 5124  
[evelyn@bitsoffreedom.nl](mailto:evelyn@bitsoffreedom.nl)

-----  
EE73 4FBB A559 447C 1F85  
6FD7 B8BC AD00 2E9D A7F3  
([bitsoffreedom.nl/openpgp](http://bitsoffreedom.nl/openpgp))

**BITS OF  
FREEDOM**  
Voor jouw internetvrijheid